

Türkiyeli Kadınlar İranlı Kadınların Yanında _Gamze Kafar

İran'ın başkenti Tahran'da başörtüsünü düzgün takmadığı gerekçesiyle 16 Eylül'de ahlak polisi tarafınca gözaltına alınan Jina Mahsa Amini (22) gözaltından iki saat sonra komaya girip, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti.

Jina Mahsa Amini'nin hayatını kaybetmesi ardından hem İran hem de İran dışında birçok ülkede halen devam etmekte olan protestolar başladı. Bu ülkelerden biri de Türkiye. 14 Kasım'da Türkiye'de 357 aydın ve sanatçı bir basın bildirisi yayınlarak İran'da yaşanan gözaltı ve tutuklamalara karşı tepkilerini dile getirdi. Bunun yanı sıra Türkiye'de birçok kentte 17 Eylül'den itibaren İran'daki protestoları desteklemek için başlayan eylemlilikler devam etmekte.

İran Azerbaycan'ında doğan ve büyüyen A ve Türkiyeli Gülistan ile bu protestoların kesişimselliğini konuştuk.

Öncelikle kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

A: İran Azerbaycan'ında doğdum ve büyüdüm, Tahran'da eğitimimi tamamladım ve birkaç yıl önce Almanya'ya taşındım. Berlin'de yaşayan queer feminist bir sanatçı ve araştırmacıyım. İsmim önemli değil. Jina, Nika, Minu, Mahu ya da İran İslam rejiminin cinsiyet ayrımcılığı altında doğup büyümüş, kimliği ataerkil yapılar tarafından bastırılmış ve tehdit haline gelmiş başka birçok isim olabilir.

Gülistan: Ben Türkiyeli 30'lu yaşlarının ortasında bir kadın ve sosyoloğum. Türkiye'deki olağanüstü hal döneminde siyasi nedenlerle bir Kürt şehrindeki üniversitede işimi kaybettikten sonra iki yıl önce İstanbul'dan Berlin'e bir burs alarak geldim.

Jina Mahsa Amini'nin İran'da ahlak polisi tarafından öldürülmesinin ardından ülkede başlayan protestoların özünü ne oluşturmaktadır?

A: Kürdistan'ın İran ve diğer ülkelerdeki uzun direniş tarihi, yüzyıllar boyunca ulus devletlerin sınırlarının ötesinde şekillenmiştir. Kürtlerin 1979 devriminin hemen ardından başlayan direnişini 1980'de Kürtlerin toplu idamı ve günümüze kadar uzanan ekonomik yaptırımlar takip etti ve İran rejiminin baskısı altındaki insanlar güçlerini birleştirdi. Direniş araçları olan edebiyatı, şiiri ve müziği zenginleştirerek bağlarını derinleştirdi. Bu nedenle Jina'nın cenaze töreni tesadüfi bir olay değildir. Mezarlığındaki "Sevgili Jina, sen ölmeyeceksin, adın bir simge olacak" mesajı, Kürt kadın hakları aktivisti Leyla Enayatzadeh'in konuşması ve Şêrko Bêkes'in bir şiirini okuması, kadınların eşarplarını çıkararak slogan atmaları defalarca provası yapılmış bir etkinliktir.

Jin Jiyan Azadi sloganı kolektif bedenimizi, özgürlük arzumuzu ve devrimimizi sadece İran'da değil Afganistan'da, Türkiye'de, Kuzey Suriye'de ve başka yerlerdeki tüm azınlıkları özgürleştirmek için harekete geçiriyor. Bu yüzden bunu yüksek sesle söylemek ve bunun feminist bir devrim olduğunu iddia etmek çok önemli ve kesişimsel feminizm Batı Asya'da bu şekilde genişliyor.

Türkiye'de İran'da başlayan protestoların böylesine yankı bulmasının nedeni veyahut önemi nedir?

Gülistan: Türkiye'de göstericiler İran'da olduğu gibi öldürülmüyor ancak polis şiddeti, gözaltılar ve ardından açılan davalar oldukça olağan bir durum haline gelmiştir. Ayrıca, ana akım medyanın büyük bir kısmının AKP hükümeti tarafından kontrol edilmesinden kaynaklı alternatif olarak sosyal medya sayesinde hem kadın cinayetlerine karşı hem de İstanbul Sözleşmesi'nin savulması anlamında kamuoyu tarafından sosyal medyada yürütülen kampanyalar son yıllarda büyük bir etki yaratmıştır. Burada İran örneği ile bir benzerlik bulabiliriz. Ayrıca toplumsal bu ivme ve artan farkındalık sayesinde İran'daki protestolar Türkiye'de de büyük destek buldu.

Berlin'de Jina Mahsa için düzenlenen bir protestoya katıldım. Bunun gerekli olduğunu ve en azından bunu yapabileceğimi hissettim. Bu, desteğimi göstermenin ötesinde bir şeydi çünkü belki ben ve Türkiye'den pek çok kadın İranlı kadınların acılarını ve öfkelerini daha derin bir düzeyde anlıyoruz. Bu bize çok yakın çünkü Türkiye'deki siyasi ve dini otoriteler de bedenlerimizi kontrol etme hakkına sahip olduklarını düşünüyorlar.

Kamu otoriteleri kadınları ve cinsel azınlıkları kamusal alanda ve özel alanlarda cinsiyete dayalı şiddete karşı korumuyor. Aksine, kadınlara yönelik şiddete olanak sağlıyorlar, örneğin kadınlar saldırı ve tehditleri bildirdiğinde polis harekete geçmiyor. Mahkemeler, öldürülen kadının kocası dışındaki erkeklerle konuşmuş olması gibi çeşitli gerekçelerle kadınlara saldıran ya da öldüren faillere ceza indirimini uyguluyor. Mahkeme sırasında takım elbise giyip kravat takan bir katil bile indirimle ödüllendiriliyor.

"Jin Jiyan Azadi" sloganı Türkiye'de de çok önemli. Türkiye'de Kürt ve Türk kadınların feminist mücadelesi, toplumdaki etnik ve kültürel kutuplaşmalarla, yani Türk-Kürt ve laik-dindar ayrımlarıyla mücadelede çok önemli gelişmeler sağladı. Feminist hareketi takip ettiğim son 15 yıl boyunca Türk feministlerin Kürt şehirlerindeki ataerkil şiddetle nasıl ilişki kurmaları gerektiği konusunda pek çok tartışma yaşandı. Sonuçta pek çok mücadele ile birlikte pek çok ilerleme ve karşılıklı dönüşüm de sağlandı. Kürt kadın hareketi, Türkiye'deki tüm etnik köken ve inançlardan kadınların özgürleşmesi için önemli bir aktör olarak kendini ortaya koydu.